

Abstrakt

Disertační práce *Porovnávání středoevropských jazyků: za horizont strukturních rysů a lexikálních přejímek* se soustředí na zhodnocení a přehodnocení přístupu k výzkumu jazyků střední Evropy. Hlavním cílem předkládané práce je (1) podat přehled dosavadních poznatků o porovnávání středoevropských jazyků, (2) na jeho základě naznačit možné nové směřování tohoto výzkumu a (3) empirickou studií k němu přispět. Druhá kapitola práce se věnuje areálové lingvistice, jakožto disciplíně zaměřené na výzkum podobnosti a konvergence geograficky blízkých jazyků, a zejména jejímu ústřednímu pojmu *jazykový areál* (*jazykový svaz*). Představuje okolnosti jeho vzniku, jeho různé definice a jeho kritické (pře)hodnocení v pracích současných areálových lingvistů. Třetí kapitola sumarizuje výzkum středoevropských jazyků: různé koncepce středoevropského (popř. dunajského) jazykového svazu, podobnosti a vzájemné vlivy lexika a frazeologie těchto jazyků a popisy situací jazykového kontaktu v rámci areálu. Tento přehled ukázal, že hlavními doménami porovnávání jazyků areálu dosud byly strukturní rysy a lexikální přejímky a kalky. Novější vývoj lingvistiky, jak je naznačeno ve čtvrté kapitole, však operuje rovněž s jazykovými jednotkami, které překlenují a relativizují bipolární dichotomii gramatika–lexikon. Nabízí se tedy, aby se rovněž komparativní výzkum středoevropských jazyků soustředil na tyto jevy zahrnutelné pod pojem idiomatickosti. Pátá kapitola představuje příklad takového výzkumu: experimentální studii jazykového ztvárnění pohybových událostí zaměřených na koncový bod. Předchozí bádání provedená mj. na němčině, češtině, slovenštině a ruštině ukázala, že čeština je co do míry zmiňování koncového bodu pohybu podobná němčině, a liší se tím od dalších zkoumaných slovanských jazyků. Vlastní experiment si kladl za cíl porovnat v tomto ohledu slovenštinu s maďarštinou. Výsledky experimentu provedeného metodou elicitace slovních popisů na základě videostimulů ukázaly, že tyto dva jazyky se navzájem neliší, což odpovídá kontaktově-areálovým předpokladům.

Klíčová slova: středoevropské jazyky, středoevropský jazykový svaz, areálová lingvistika, idiomatickosti, pohybové události zaměřené na koncový bod, maďarština, slovenština